

Jus Canonicum In V. Libros Decretalium Distributum

novâ Methodo explicatum, Omnibus Capitulis Titulorum (qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè & confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis. Adjunctis Aliis Quæstionibus Connexis, Quæ Ad Plenam Cujusque Tituli, Aut Materiæ Cognitionem, Et Expositionem Pertinent. ...

Respondens Libro Quinto Decretalium. In Quo De Judicio, Seu Ordine Judiciario criminali, nec non de criminibus Ecclesiasticis, & secularibus ... agitur ...

Pirhing, Ehrenreich

Dilingae, 1677

Titulus. XVII. De Raptoribus, Incendiariis, & violatoribus Ecclesiarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98302](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98302)

T I T V L V S XVII.
DE RAPTORIBUS, ET INCENDIARIIS, ET VIOLATORIBUS ECCLESiarum.

Post homicidium, & adulterium, aliâque delicta carnis, agendum nunc peccatis contra septimum præceptum Decalogi, nempe de furto: quia crimen raptûs pertinet partim ad adulterium, vel stuprum, si rapiantur lieres, libidinis causâ: partim ad furtum, si rapiantur res seu bona, hoc Tit. agitur prius de raptoribus, tum corporum, tum rerum ac bonorum, mulque de Incendiariis, & Violatoribus Ecclesiarum, & postea Tit. seq. de

S E C T I O I.

DE RAPTV ET RAPTORIBVS,
tum personarum, seu corporum,
tum etiam rerum, seu bonorum.

§. I.

*De raptu, & raptoribus Virginum,
& aliarum mulierum, eorumque pœnis.*

I.

Quartitur primò. Quid sit raptus mulierum, & quomodo à stupro distinguatur? Resp. raptus propriè censetur committi, quando virgo, vel etiam alia mulier, sive vidua, sive conjugata, sive soluta, modò ingenua sit, & libera, non ancilla; & honesta, hoc est, quæ non impudicè vivit, libidinis causâ, per vim abducitur, sive illatam mulieri abductæ, sive ejus parentibus, vel aliis, in quorum potestate, vel cura est constituta, sive utrisque. Vel etiam si quis rapiat feminam, animo matrimonium contrahendi cum illa, Hostiens. in summa h. t. Rubric. de pœnis raptorum corporum n. 1. Iul. Clarus V. Raptus. n. 1. Farinac. in praxi crim. p. 5. §. Raptus. q. 145. n. 5. & 6. Differt autem raptus à stupro propriè, & strictè dicto primò, quia raptus sæpe fit, consentiente, & volente puellâ, vel muliere, quæ rapitur, sed reluctantibus, & invitis ejus parentibus, vel Tutoribus. Stuprum propriè dictum non item, sed illud semper, vel per absolutam violentiam, citra omnem consensum, vel saltem non omnino liberè, sed invitat, seu coactè consentienti inferitur, ut patet ex dictis tit. Præcedente sec. 2. §. 1. Secundò ad crimen raptûs, præter injuriam illatam mulieri, vel ejus parentibus aut Tutoribus, requiritur saltem in foro externo, ut mulier per vim rapta de loco in locum traducatur, ut infra dicitur, quod in stupro non requiritur, sed solum, ut virgo, vel mulier sit violenter oppressa, Aror p. 3. l. 3. c. 16. not. 1.

Tertiò raptus, ut plurimum, fit à intentione, puellam, quam cum consensu parentum, & eorum habere non potest, per vim rapiat, & in ducat. Stuprum verò violentum, non eo tantum libidinis explendæ causâ, committitur. Comment. C. de raptu virg. in annotat. Quartum longè gravius delictum, ideòque etiam gravetur, quia ex eo plura scandala, & quandoque homicidia oriuntur, l. 1. in princ. & per raptu virg. C. c. Farinac. c. l. n. 1. quæ ex istis magis patebunt.

II. Quæritur secundo. Quæ pœna statuta sint in raptos virginum, & aliarum? Resp. in l. unic. C. de raptu virg. Statuitur in primis raptos virginum, vel viduarum, & maxime si Deo fuerint dedicati, supplicio esse plectendos, & qui eis auxilium prebuerint. Conceditur præterea raptorum pœnis aut consanguineis, tutoribus, vel curatocibus, pœnis vel dominis, ut possint raptos convincere, & flagranti crimine deprehensos interficere. Raptus magis obtinet contra eos, qui nuptas mulieres sunt rapere, ut à maritis possint occidi, qui tenentur crimine, tam adulterii, quam raptus. unic. vers. quæ multò magis, ubi additur: l. unic. & q. 9. n. 1. Et raptos hujusmodi etiam ubique locorum, & in omni licentia, eis. l. unic. in fine princ. Secundò pœna est amissio omnium bonorum mobilium, & immobilium, tam rapientium, quam qui in ipso comitantur, & adjuvant, quæ bona plene ipsi mulieri raptæ addicuntur, si ingenua fuerit, & libera: si verò ancilla, vel libertina fuerit, quæ raptæ passa est, raptori quidem mortis supplicium addicuntur, non tamen ipsius bona raptæ applicantur, unic. §. Et si quidem. Præter raptos verò, & qui rapina comitati fuerint, & auxilium præbuerint, pœnæ terribiles omnes, qui consensu, & ministerio fuerint, pœnæ tali subjiuntur, non autem bona amittunt, unic. §. Pœnas autem. Quod si raptor, vel minister ejus, vilis conditionis fuerint, concernari debent pœna in fine. Tertia pœna est, quod lege civilis maritum inter raptorem, & raptam virginem, vel aliam mulierem non subsistat, nec liceat

§. II.

Quæ conditiones requirantur, ut raptores incurrant pœnas, jure communi Civili, vel Canonico in eos statutas?

IV. Quatuor requiruntur conditiones, ut tradit *Sanch. cit. dis. 12. n. 3. & 4.* alij DD. communiter. Prima est, ut raptus fiat, cum violentia illata, vel ipsi fœminæ raptæ, vel ejus parentibus, aut Tutoribus, in quorum est potestate, aut cura, *S. Thom. 2. 2. q. 154. art. 7. in corp.* Ex quo inferitur primò, non committi raptum, si puella sui juris, & sub nullius Potestate constituta, sine vi, & volens abducatur, quia rapere ex vi nominis, importat vim, sive cum vi, & impetu aliquid facere, ut constat ex l. *Quo naufragium 3. §. Aliud autem, ibi: Rapi sine vi non potest, ff. de incendio &c.* & sicuti scienti, ac volenti nullus fit dolus, l. *Nemo 145. ff. de R. J.* ita nec injuria, l. 1. §. *Utsque adeò ff. de injurijs*, & ad raptum requiri violentiam, docet *S. Thom. c. l. Sanch. c. l. n. 6.* Nec obstat l. *u. nic. §. Et si quidem. vers. Pœnas autem. C. de raptu virg.* ubi dicitur: *Pœnas incurrere à raptoribus, sive volentibus, sive nolentibus virginibus, seu alijs mulieribus, tale facinus fuerit patratum, quia illa lex nititur præsumptione, quòd vis quadam importunis, ac dolosis suasionibus mulieri sit illata, ut patet ex verbis seqq. Sanch. c. l. n. 9.* Et quamvis fœmina non habeat dominium membrorum sui corporis, ita ut licet possit corpus suum raptui exponere: non tamen id exponendo, peccat contra justitiam, adeòque nec committit raptum, si consentiat in sui abductionem, quia hoc crimen requirit violentiam justitiæ contrariam, *Sanch. c. l. n. 6.*

Inferitur secundo, verè committi raptum, si fœmina tantùm dissentiat, nolique abduci à domo paterna, et si parentes ejus consentiant, *Hostiens. in summa h. t. n. 1. Sanch. c. l. n. 8.* quia parentes non habent dominium corporis puellæ, nec facultatem illud exponendi ad talem usum, adeòque si id faciunt, injuriam puellæ inferunt, & injustitiam committunt.

Inferitur tertio, si puella ab initio consensit in raptum, seu sui abductionem, sed postea in vita, & repugnans carnaliter sit cognita, tunc non committitur raptus, qui requirit violentam abductionem, sed est stuprum violentum, sive copula vi extorta, quia in delictis initium spectatur, l. *Divus 14. ff. ad Leg. Cornel. de Sicar.* ubi dicitur: *In male factis voluntas spectatur, non exitus.* At è contrario, si fœmina ab initio invita abducta est, sed postea liberè consensit in copulam, tunc raptus censendus est, quia initium spectandum est, in quo violentia adfuit: quamvis si plenè probaretur, fœminam omnino liberè consensisse in copulam, raptor non incurreret pœnam ordinariam raptus, quia is non fuit consummatus, seu completus, ad cujus consummationem requiritur & violenta abductio, & violenta copula, saltem quantum est ex parte voluntatis raptoris, qui fecit, quod portuit, *Sanch. c. l. n. 7. Farinac. cit. q. 145. n. 134.*

V. Inferitur quarto, si fœmina sui juris, solis

precipue

raptorem in matrimonium exposcere, nec etiam liceat parentibus consentire, cit. l. *unic. §. Nec sit facultas*, alioquin si consenserint tali matrimonio, deponantur præcipiuntur, prout habetur in *Auth. de raptis mulieribus, §. un. collat. 9. caus. 143.* ubi etiam statuitur, ut si mulier rapta nupserit suo raptori, ex ejus testamento quid capere, vel alio quocunque modo vindicare non possit, sed omnia bona raptoris, & ei auxiliantium, ad parentes raptæ, si ambo, vel unus adhuc superstit, ipso jure, transferantur: si verò parentes jam decesserint, vel in hujusmodi nuptias cum raptore consenserint, tunc bona raptoris, & eorum, qui criminis participes fuerint, sisco vindicabuntur.

III. Queritur tertio, quæ pœnæ Jure Canonico sint decretæ in raptores mulierum? Resp. secundum Jus Canonicum antiquum, raptor inprimis, non pœnâ mortis, vel aliâ corporali, sed pœnâ servitutis punitur, efficitur enim servus mulieris raptæ, cum facultate tamen se ipsam redimendi, soluto competente pretio pro libertate, si fœmina violentè contra suam voluntatem rapta sit. Si verò, ipsâ consentiente, abducta sit à domo paterna, tunc parris potestati rapta reddenda est, & excusatur à pœnâ (scilicet Legis Civilis) ut non puniatur à Judice, quamvis à patre exheredari possit, nisi majorem XXV. annis pater differat copulare marito, l. *Si filiam 19. junct. Auth. seq. C. de inoffic. testam. raptor vero sit servus parentis illius mulieris, cum facultate etiam redimendi se, solvendo pretium competentis, prout habetur in c. de raptoribus 3. & ibi Gl. V. Excusata. caus. 36. q. 1. Sylvest. V. Luxuria, q. 6. Aror. c. l. 3. c. 15. nor. 2.*

Secundo raptores virginum, & viduarum, eorumque cooperantes, & fautores, si quidem Clerici sunt, à gradu, seu Ordine Clericali decidunt, seu deponendi sunt, c. *de puellis 4. cit. caus. 36. q. 2. & c. Si quis 4. de purg. Canon.* Si verò Laici sint, excommunicationem incurrunt, c. *1. 2. 4. & c. Si quis 5. & c. 6. cit. caus. 36. q. 2.* quæ est excommunicationis, non lata sententia, sed ferenda, *Hostiens. in summa h. t. n. 1. Sanch. l. 7. de matr. dis. 12. n. 2.* Nec refert, quòd in cit. c. *Si quis ead. caus. 36. q. 2.* dicitur: *Si quis virginem, vel viduam (nisi desponsaverit) rapuerit, cum sibi faventibus, anathema sit: quia ex alijs Canonibus ead. caus. 36. q. 2. constat, raptores non esse, ipso jure, excommunicatos, sed excommunicandos per sententiam, dicitur enim anathematizentur, c. 1. à communione suspendi precipimus, vel anathematis gladio feciatur. c. 6. ibid. quæ verba cum sint futuri temporis, important excommunicationem ferendam, non latam, Sanch. c. l.*

Tertio bona rapientis Monialem, vel aliam mulierem religiosam vitam ducentem, applicanda sunt Ecclesiæ, vel Monasterio, in quo rapta habitabat, c. *Si quis rapuerit 30. caus. 27. q. 1.* ubi additur, quòd rapta cautiore, sive arctiori Monasterio tradenda sit, seu includenda, ita tamen, ut quantum ad usum fructuum ex bonis suis, vel à raptore ei acquisitis sustentetur, quoad ipsa vixerit: post mortem vero ejus redeant ea bona ad primum Monasterium, vel Ecclesiam, in qua mulier DEO dicata est,

Gl. in cit. c. *Si quis V. Cautiori. Farinac. cit. q. 145. n. 10.*

230

precibus importunis, aut metu reverentia, & citra omnem dolum, ac fraudem, abducta sit, non censetur raptus, ob quem ordinaria pœna incurritur, sed solum extraordinaria pœnâ est puniendus, quia tales preces per se solæ non inferunt vim: secus est, si dolosis persuasionibus, aut fallacibus promissionibus munerum, vel quibuscunque fraudibus circumventa abducatur, tunc enim censetur raptus ordinarijs pœnis obnoxius, ut constat ex *cit. l. unic. §. Et si quidem, vers. Pœnas autem, ibi: Nisi odiosis artibus circumvenierit, C. de raptu virg.* ergo ad incurrendas pœnas requiritur, ut consensus mulieris, dolosis artibus sit extortus, & in dubio id præsumitur, *Sanch. cit. dis. 12. n. 10. & 11. Farinac. c. l. n. 131.*

Inferitur quintò, si puella sub parentum potestate constituta, ex eorum domo, ipsis invitis abducatur, quamvis ipsa consentiat, verè committitur crimen raptus, quia per tale factum gravis injuria inferitur parentibus, quam ipsa filia non potest remittere, spontè præbendo consensum in sui abductionem, in præjudicium parentum, *Hosienf. in summan. 1. h. t. Sanch. c. l. n. 12. Farinac. c. l. n. 118.* quamvis hoc casu, non sit infligenda pœna ordinaria, sive capitalis raptus, sed alia mitior, arbitrio Judicis, quia tunc minus delictum est, quàm si ipsa scœmina etiam dissenserit, & est raptus solum, respectu patris, non respectu scœminæ, cujus voluntas præcipuè in his injurijs spectanda est, quippe cui directè per raptum injuria inferitur, *Sanch. c. l. Farinac. c. l. n. 120.* Sed etsi puella volens, & consentiens abducta sit, parentibus ejus ignorantibus, committitur raptus, quia etsi positivè non contradicant, deest tamen eorum voluntas, & consensus, quod satis est, ut conqueri possint de injuria sibi illata: quia tamen non est propriè, & strictè raptus, ideo non habet, hoc casu, locum pœna ordinaria, neque etiam tanta pœna infligenda est raptori, ac si parentes expressè abductioni contraxissent, sed minor, quia minus est delictum, *Sanch. cit. dis. 12. n. 13. Farinac. c. l. n. 121.* Similiter si puella sub Tutorum, vel Curatorum, vel etiam fratrum custodia sit constituta, & consentiens abducatur, sine eorum voluntate, & consensu, raptus quidem censetur, sed minore pœnâ puniendus, *Sanch. c. l. n. 14.*

VI. Cæterum quod dictum est, esse raptum, si puella volens abducatur è domo parentum, ipsis invitis, vel etiam ignorantibus, quamvis mitius puniatur, id limitari debet, nisi tractatus de matrimonio ineundo præcesserit, ut constat ex *c. Cum causam 6. h. t.* Nam quidam miles volebat contrahere matrimonium cum quadam puella, sed cum parentes eam illi dare nollent, ipse tandem puellam, ipsâ consentiente, rapuit, & cum ea contraxit matrimonium, illudque per carnalem copulam consummavit. Deinde mulier Monasterium intravit, sed miles eam, tanquam uxorem suam, repetebat, quia sine sua licentia Monasterium intrare non potuit post matrimonium consummatum. Mulier allegabat è contra, quod non tenebatur ei tanquam viro, adherere, quia eam rapuit, & rapta non potest cum raptore contrahere matrimonium. Quæsitum ergo fuit, quid juris sit? Respondet Papa Lucius III. quod non fuerit raptus, cum ipsa mulier consenserit, sed raptus tunc committi

dicatur, quando nihil antea de nuptijs tractatum sit, & iste miles raptor dici non debet, cum mulier consenserit, & eam sibi prius desponsatam cognoverit: licet parentes reclamant, à quibus dicitur eam rapuisse, Præterea cum matrimonium carnali copulâ perfectum, consummatum (teste Apostolo 1. Cor. 7.) corporis potestatem non habeat, ideo non censetur raptus, vel ex viri probationibus, vel ex mulieris confessione matrimonium præcessisse, potestatem sine viri consensu, Monasterium ingredi, tuit, aut aliter continentiam proficere. Non ex eo, quod post matrimonium consummatum, rapta Monasterium intravit, viri consensu clinare potuit, maxime si probare non possit, consensisse, ut mulier continentiam proficeretur.

VII. Pro explicatione hujus cap. primo, licet secundum LL. Civiles dicitur committi, quando quis sponfam suam rapuit, *l. unic. post princ. vers. Quibus convenitur raptus virg.* tamen hoc correctum est per *Jur. cum, quod non permittit puniri raptum puellæ consentientis factum ad ineundum matrimonium invitis parentibus, juxta c. ult. h. t.* Idcirco non solum si Sponsalia de præsentibus, sive nuptiarum ratum, sed nondum consummatum, sed etiam quando Sponsalia solum de futuro cesserunt. Et in hoc standum est *Juri Canonico Civili, quia in ijs, quæ ad matrimonium non Civili, eiq̃ue annexa sunt, potius servanda sunt, Canonico, quàm Civili, etiam in fœderibus Abb. hic n. 1. & 4.* Quod autem in *c. Cum h. t.* sermo sit, non tantum de matrimonio nuptiarum, sed etiam si solum Sponsalia de futuro sint, & sponfus postea sponfam violentè à domo paterna, reclamantibus parentibus, abducendum, vel inde patet, quia ibi dicitur, *de nuptijs agitur:* at quando Sponsalia de futuro cedunt, jam antea aliquid actum est de nuptijs, re dux conditiones requiruntur, ut raptus in invitis parentibus, factus, non sit obnoxius prima, ut puella in abductionem sui consentiret, secunda, ut Sponsalia, saltem de futuro, per raptum, ita ut non tantum tractatus de matrimonio habitus, sed etiam Sponsalia, mutuo consensusque sponfi, sint inita, sive promissio nuptiarum, & acceptata de matrimonio contrahendo, *l. 7. de marr. dis. 12. n. 15.* Addunt aliqui conditionem, ut matrimonium actu sit celebratum, id non requiritur, quia licet in *c. puella* matrimonio subsecuto fiat mentio, id tamen factum est ideo, ut revocetur uxor ex Monasterio, quod post matrimonium consummatum non potuit, sine viri licentia: non autem si evitandas pœnas talis raptus necessarium sit, ut sit matrimonium, *Sanch. c. l. n. 15. in fine.* 16. addit, etsi matrimonium nec de præsentibus, per Sponsalia de futuro, ante raptum, sit celebratum, tamen postea matrimonium sit subsecutum, ut raptus, & raptæ consensus, valde rationabile esse, & in praxi receptum, ut raptus puellæ consentientem, etsi reclamantibus parentibus, censetur ordinarijs pœnis raptus, sed mitius puniendus.

bitrio, si postea raptam ducat, quamvis aliqui talem raptorem à pœna mortis non eximant.

Porro ratio, cur de Jure Canonico non censetur committi raptus, nec puniatur, si puella volens abducta sit, reclamantibus parentibus, ad contrahendum matrimonium prius promissum, ratio, inquam, est, quia matrimonium debet esse liberum: puella autem poterat liberè contrahere matrimonium in domo parentum, ijs resistentibus, idèque Jus Canonicum, in favorem libertatis matrimonij, statuit, ut tali casu impune à sponso volens abduci possit, etsi invititis parentibus. *Abb. in cit. c. pen. n. 4. h. t.* Aliud verò dicendum est, si raptor sponfam suam, cum qua per verba futuri temporis contraxit Sponsatam, abducatur de domo paterna invitam, & reclamantem, etiam ad consummandum matrimonium cum illa, tunc enim raptor est, & pœnis juris obnoxius, quia violentiam infert puellæ, & parentibus ejus, *Aror. cit. lib. 3. c. 14. q. 3.*

VIII. Notandum secundò, Uxor Religionem professâ, absque viri licentia, ei ipsam repetenti restituenda est, si in judicio fateatur, ante ingressum in Religionem, consummatum fuisse matrimonium, prout sumitur ex *cit. c. pen. h. t. & ibi Gl. V. Mulieris confessione*, siquidem ipsa uxor reverâ sit pro confessione, & Superiore connivente fecit eam confessionem, tunc enim non est verisimile, eam contra se mentiri, & immemorem esse salutis suæ, adeoque confessio ipsi præjudicat, ac Monasterio, *Hofstiens. in cit. c. pen. V. Confessione, & Abb. n. 6. Sanch. l. 10. de matr. dif. 12. n. 50.* Nam confessio adversus ipsummet consistentem valet, non autem pro se, si in favorem sui, nec in præjudicium tertij, *c. 1. de confess. & cas. 14. q. 2. in princ. ubi dicitur, contra se enim quis testari potest, pro se verò minimè.*

Notandum tertio, si quis puellam, cum qua matrimonium ratum contraxit, si de præsentibus, per vim, & invitam rapiat ad matrimonium cum ea consummandum, quæ tamen uti vult spatio duorum mensium sibi à Jure concessio, ad deliberandum de ingressu Religionis, verè raptor est, & ut talis puniendus, quia violentiam ei infert, quæ vult uti jure suo, *Covarr. in q. Decret. p. 2. c. 7. §. 4. n. 11. Aror. cit. l. 3. c. 14. q. 4.*

IX. Secunda conditio requisita ad incurrendas pœnas raptus, est, ut fiat causâ libidinis exercendæ, alioquin enim, si ex quacunque alia causa fiat, non erit raptus, qui propriè est species luxuriæ, secundum *S. Thom. cit. q. 154. art. 7. Clarus §. raptus n. 1. Sanch. cit. l. 7. dif. 12. n. 17.* Imò etsi carnalis copula cum rapta non sit secuta; si tamen illam ideo non cognovit carnaliter, quia non potuit id commode fieri, erit obnoxius pœnis ordinarijs raptus: secus, si ideo non cognovit, quia etsi potuisset, spontè tamen noluit, sed à copula abstinuit, pœnitentiâ ductus, tunc enim non est plectendus pœnâ ordinariâ, sed citra mortem, aliâ gravi pœnâ extraordinariâ, arbitrio Judicis, propter infamiam illatam puellæ rapte, cujus pudicitia violata esse probabiliter ab omnibus creditur, *Menoch. de arbitr. Judic. casu 360. n. 32. Sanch. cit. dif. 12. n. 18. & alij.* Excipi debet, nisi rapta sit Monialis, quia tunc raptori pœna ordinariâ est infligenda, ex quacunque causa copula non sit secuta, prout limitat *Sanch. c. l. in fine, & alij apud*

Tomus V.

ipsum, quia raptus Monialis est longè gravius crimen, quàm simplicis virginis. Ex quo inferitur, quòd etiam solus conatus ad rapiendum puniri debeat, etsi effectus non sit secutus, quia rapiens non potuit perficere, *l. unic. §. Et si quidem, & §. Pœnas. ibi: Nisi eam sollicitaverit. C. de raptu virg. non autem pœnâ ordinariâ, sed arbitrariâ, Menoch. c. l. n. 33. Clarus §. Raptus, n. 4. in fine. Sanch. c. l. n. 19.* Porro mulier præsumitur esse rapta, libidinis causâ, quando erat juvenis, & ad libidinem apta: secus est, si sit vetula, in quam non cadit suspicio libidinis, *Farinac. cit. q. 145. n. 78.* Quòd autem dictum est, requiri ad incurrendas pœnas raptus, ut fiat libidinis causâ, id ita intelligendum est, quòd etiam is, qui mulierem rapuit, si Monialem, sive sæcularem per vim illatam, animo contrahendi cum illa matrimonium, non excusatur à pœna capitali raptus, *l. Si quis §. C. de Episc. & Cleric. qui textus etsi loquatur de rapiente virgines DE O sacratas, tamen communiter intelligitur etiam de rapiente Virgines non sacras, & est canonizatus in c. Si quis 3. caus. 36. q. 2. & in c. 1. & 2. ead. caus. & q. Farinac. cit. q. n. 220.*

X. Tertiò requiritur ad raptum pœnæ juris obnoxium, ut mulier traducatur de loco in locum, & ideo si quis per vim extorqueat copulam à virgine, viduâ, vel conjugatâ, non traducendo illam ab uno loco ad alium, erit quidem puniendus pœnâ stupri violenti, vel adulterij, non tamen pœnâ raptus, quia non est raptus, sed stuprum, *l. Mariti 29. §. fin. ff. ad Leg. Jul. de adul. c. 2. §. Cum ergo caus. 36. q. 1.* Non tamen sufficit, quòd fœmina sit ab uno loco ad alium deducta, ut si de via publica seorsim abducatur per aliquot solum passus, commodioris concubitus causâ, vel de una camera in aliam, sed quòd de una domo in aliam, si uno loco in alium sit traducta, animo illam abducendi à loco, ubi habitabat, seu morabatur, *Clarus §. Raptus, n. 1. Sanch. c. l. n. 20. & 21. Farinac. c. l. n. 69.* Est tamen verus raptus, quando fœmina violenter abducitur ad alium locum, etsi ad illum non fuerit perducta, si de loco destinato non petverit, quia est abducta de loco in locum, animo abducendi, *Sanch. c. l. n. 21. in fine.*

Porro hæc procedunt, quoad forum externum, & ad pœnas Jure decretas incurrendas. At verò in foro conscientie, non requiritur ad raptum violenta abductio mulieris de loco ad locum, sed sufficit, si quomodocunque fœminæ vis inferatur ad extorquendam copulam, tunc enim duplicem malitiam specie diversam continet, unam fornicationis contra castitatem, in quantum est illicitus concubitus: alteram injustitiæ, ratione violentiæ, quæ inferitur fœminæ, vel parentibus, si ijs, in quorum potestate est constituta, secundum *S. Thom. c. l. Sanch. cit. dif. 12. n. 30. & 31.* apud quem plura de hoc videri possunt *n. 32. & seqq.*

XI. Quarta denique conditio requisita ad incurrendas pœnas raptus, est, ut mulier rapta sit honestæ vitæ, *cit. l. un. in princ. C. de raptu virg.* Et hinc raptor publicæ meretricis non incurrit pœnas *cit. l. un.* quia honestarum mulierum nomine scorta non veniunt, *Gl. in cit. l. un. V. Virginum, junctâ Gl. marg. lit. B.* sed pœnâ extraordinariâ, arbitrio Judicis puniendus

G g

Notandum secundò. In matrimonio contrahendo standum est dispositioni Juris Canonici, etsi contrarium statuat Jus Civile, ut in proposito, matrimonium initum inter raptorem, & raptam invalidum est, de Jure Civili, validum verò Jure antiquo Decretalium, *Abb. hic n. 2.* Quid autem circa hoc statutum, & mutatum sit Jure novo Concilii Tridentini, infra dicetur. Porro Jure communi antiquo Decretalium, non requiritur ad valorem matrimonii, ut puella rapta sit constituta ex sua raptoris potestate, & in pristina libertate collocata, sed satis est, si rapta adhuc sub potestate raptoris existens, verè ac liberè consentiat in matrimonium, ut aperte colligitur ex *c. ult. h. t. Covarr. in 4. Decret. p. 2. c. 3. §. 9. n. 1. Sanch. cit. diff. n. 42.*

XVI. Notandum tertio. Raptus alienæ sponsæ, etsi non sit impedimentum dirimens matrimonium contractum Jure antiquo Canonico, impedit tamen etiam hodie contrahendum, ita ut raptor ille nec cum rapta, nec cum alia quacunque inire possit matrimonium, ut constat ex Concilio Tolentino relato in *c. Statutum. 34. caus. 27. q. 2.* Ubi dicitur, si quis sponsam alterius raperit, publicâ auctoritate mulietur, & sine spe conjugii maneat. Idemque dicendum de sponsa rapta, cui denegatur etiam licentia alii nubendi, si postea in raptum consensit, ut colligitur ex *c. Statutum. à contrario sensu.* Ratio est, quia qui alienum matrimonium perturbare ausus est, jure proprii contrahendi meritò privatur, ut in eo puniatur, in quo deliquit, *Sanch. cit. diff. 12. n. 43. & 44.* Nec refert, quòd in *c. Si autem. 10. ibi: iterare conjugium non presumat, caus. 36. q. 2.* id de omni rapto statui videatur, quia id intelligendum est non universaliter, sed particulariter, de rapto alienæ sponsæ, ne novitates inducantur, ut ait *Cajetan. 2. 2. q. 154. art. 7. in corp. Sanch. cit. diff. n. 43.* Porro, hæc pœna sive impedimentum contrahendi matrimonium cum quavis alia femina, tantum locum habet, si quis alienam sponsam de præsentis raplat, sive illa sit virgo, sive corrupta, quia Jus non distinguit: & sive matrimonium fuerit consummatum, sive ratum tantum, quia in utroque casu infertur gravis injuria matrimonio per raptum: non autem hæc pœna inhabilitatis extendi debet ad sponsam de futuro, quæ in materia pœnali, & odiosa nomine sponsæ non comprehenditur, ut ex probabiliori sententia docet *Sanch. c. l. n. 45.* Requiritur autem ad hoc impedimentum contrahendum, ut hujusmodi raptus fiat, traductâ sponsâ de loco in locum, & ut carnalis copula cum rapta sit secuta, quia in materia favorabili (qualis est matrimonium) impedimenta ejus valde sunt restringenda, *Sanch. c. l. n. 46.* apud quem plura de hoc impedimento videri possunt *ibid. n. 47. & 2. seqq.*

XVII. Quæritur secundò. An rapta nubens raptori, spectato Jure Canonico, amittat bona raptoris, quæ aliàs ipsi rapte, ob injuriam per raptum illatam, secundum leges Civiles, acquiruntur, sed quibus in pœnam matrimonii cum raptore inito privatur, juxta *Auth. De raptis mulieribus. §. un. vers. sancimus collat. 9.* Resp. probabilis est, mulierem bona raptoris, ob matrimonium cum eo initum, secundum Jus Canonicum, non amittere, sed lucrari, quia causa finalis, cur nubens raptori privetur bonis ejusdem, est, quia de Jure Civili illicitum, & irritum

est matrimonium inter raptorem, & raptam, ut clarè patet ex *c. ult. Auth. atqui Jus Canonicum antiquum statuit, & declaravit, matrimonium tale esse validum, ut constat ex c. ult. h. t.* adeoque quoad hoc, correxit Jus Civile prohibens, & dirimens hujusmodi matrimonium, ergo etiam Jus Canonicum correxit Jus Civile, quoad pœnam illi matrimonio accessorie annexam, eamque sustulit, & consequenter cessante prohibitione, & iritatione talis matrimonii per *LL. Civiles factâ*, cessat etiam amissio bonorum raptoris decreta in pœnam illius matrimonii illiciti, *Gl. in c. de puellis. 4. V. Nullatenus. cit. caus. 32. q. 2. Hostiens. in summa hic num. 1. in fine. Abb. in c. pen. num. 4. in fine h. t. Sanch. cit. diff. 12. num. 28.* Non obstat *c. Consecundum. 19. de heretic. in 6.* Ubi dicitur: mulier humanam (id est, civilem) legem transgrediens, & præsertim parentibus suis non consentientibus, raptoris nuptias eligens, bona omnia, quæ per legem obtulerant à rapto, & aliis consortibus raptis, ipso jure amittat, certoque casu deferantur ad fiscum. Nam ibi non approbatur illa lex Civilis, sed solum in facti narratione assertur, adeoque non continet jus, unde *Gl. ibid. V. Humanam legem ait, quòd secus sit secundum legem Canonicam.* Contrarium tamen tenet *Iul. Clarus §. Raptus. n. 8. & Zaf. in Comment. in Decretales h. t. n. 4.* quòd lex civilis, quoad pœnas non possit dicere revocata per Canones, cum nec concernat materiam peccati, nec Juri Canonico sit subiecta, sed crimen puniat, quod etiam probabile est. Verum cum pœna sit accessoria matrimonio, & supponat illud esse illicitum, quando hoc est licitum, & validum, pœna locus esse non potest.

§. IV.

Quid Jure novo Concilii Tridentini statutum sit circa matrimonium inter raptorem & raptam initum, & quæ pœna ob illum raptum sint decreta?

XVIII. De hoc extat Decretum Concilii Tridentini *Sess. 24. c. 6. de reform. matr. in quo statuit S. Synodus, inter raptorem, & raptam, quamdiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere matrimonium. Quòd si rapta à raptoe separata, & in loco tuto, & libero constituta, illum in vltum habere consenserit, eam raptor in uxorem ducat: & nihilominus raptor ipse, & omnes illi consilium, auxilium & favorem præbentes, sint ipso jure excommunicati, ac perpetuò infames, omniumque dignitatum incapaces: & si Clerici fuerint, de proprio gradu decendant. Teneatur præterea mulierem raptam, sive eam duxerit, sive non duxerit, decenter, arbitrio Judicis dotare. Hactenus Concilium.*

XIX. Pro explicatione hujus Decreti notandum primò, matrimonium contractum, inter raptorem, & raptam, quamdiu hæc sub potestate raptoris existit, nec ab illo separata est, & in libero ac tuto loco constituta, omnino irritum est, adeoque raptus hodierno jure est impedimentum dirimens matrimonium.

monium, non tamen perpetuum, sed temporale solum, donec libertati suae restitatur, & violentia ei illata cesseret, ut constat ex illis verbis Concilii, dum ait, inter raptorem, & raptam nullum posse consistere matrimonium, per quae verba clarè significatur, tale matrimonium esse nullum, arg. c. unic. de cognat. legal. Ubi similiter dicitur, inter fratrem, & sororem adoptatos quamdiu durat adoptio, nuptiae consistere non possunt, ubi DD. communiter tradunt, illud esse impedimentum dirimens matrimonium, Sanch. l. 7. de matr. dis. 13. n. 2. & alii. Est autem matrimonium huiusmodi nullum, tamen si rapta adhuc constituta sub raptoris potestate, reverà liberè consentiat, quia Concilium exigit ad valorem talis matrimonii, non tantum liberum consensum raptae in matrimonium, sed ut plenè sit libera à potestate raptoris, & ab eo separata, Sanch. c. l. Deinde cum matrimonium clandestinum hodie, post Concilium Tridentinum, sint irrita, ideo ad valorem matrimonii requiritur, ut qui feminam per verba futuri temporis sibi desponsatam, cum ejus consensu, abducit à domo parentum, matrimonium cum illa contrahat, praesente Parocho, vel alio de ejus consensu, & coram aliis duobus testibus, neque tunc necesse est, ut rapta constituatur, extra potestatem raptoris, vel ab eo prius separetur, cum non sit propriè raptus, quando sponsa volens abducitur, quia Concilium solum irritavit matrimonium inter raptorem, & raptam, quando rapta est in potestate raptoris contra suam voluntatem, vel quando rapta est ad celebrandum cum illa matrimonium clandestinum, vel ad fornicariam copulam habendam, Azor p. 3. l. 3. c. 14. q. 2.

XX. Notandum secundò. Excommunicatio, quam incurrunt raptores, & consilium, auxilium vel favorem eis praebentes, est latae sententiae, quia ipso jure ac facto incurritur: non tamen ejus absolutio est reservata Papae, quia in Decreto Tridentini non reservatur: & sic habet locum regula, quando Conditor Canonis ejus absolutionem sibi specialiter non retinuit, eo ipso concessisse videtur facultatem aliis relaxandi, c. Nuper. 29. de sentent. excomm. Sanch. cit. dis. 13. n. 1. reliquae vero poenae à Concilio inflictae raptoribus non incurruntur, nisi post sententiam Judicis, nempe perpetua infamia, & inhabilitas ad omnes dignitates, quae proximè sequitur infamiam, haec autem requirit Judicis sententiam, saltem declarationem criminis, à qua poena infamiae non liberatur raptor, etsi raptam ducat in uxorem, ut apertè patet ex cit. Decreto Concilii, quod expressè statuit, non obstante matrimonio raptoris cum rapta, eum incurrere poenas excommunicationis, infamiae & inhabilitatis ad omnes dignitates: neque ideo compellitur rapta nubere infami, quia ad hoc non cogitur, sed liberè potest, vel raptori, postquam extra ejus potestatem est constituta, vel alii nubere. Neque id etiam repugnat favori matrimonii, quia ea poena imponitur raptori, non ob contractum matrimonium cum rapta, sed ob delictum raptus, & solum deciditur, non liberari raptorem à tali poena, etiam si raptam ducat, Sanch. c. l. n. 1.

Similiter poena depositionis à gradu, seu statu Clericali imposita Clericis raptoribus, requirit sententiam Judicis, ante quam non sunt ipso facto, depositi, sed deponendi per ministerium Judicis, Sanch.

c. l. Denique quod attinet ad poenam, quae raptor dotare raptam, illa obligatio etiam contrahitur à raptore, ante Judicis sententiam, ex cit. Decreto Concilii, ubi dicitur, raptor dotare raptam arbitrio Judicis, tempore, libertate, & conditione raptoris, & raptae, & circumstantiis utriusque personae, major poena inferatur injuria, cujus poena est dotatio, si tamen ex rapto, non tantum injuria, sed etiam damnum injustè illatum esset, illud in sententia, ante omnem sententiam Judicis, mandandum foret, ex communi doctrina de rebus muni, Sanch. c. l.

XXI. Notandum tertio. Raptor, si laicus sit, sive Laicus, juxta cit. Decretum Concilii, incurrit irregularitatem, sed infamiam, quae fit irregularitatis, ut docet Navarr. l. 1. c. 1. h. 1. idè quod cum non incurratur infamia, Judicis sententiam, neque irregularitas contrahitur, donec raptor per sententiam Judicis factus sit ab Ordine, si Clericus sit, vel etiam si infamis declaratus: idemque est de clericis, & auxiliantibus ad raptum, Sanch. cit. dis. 13. num. 1.

Notandum quarto. Parochus assistens matrimonio inito inter raptorem, & raptam, qui in pristina libertate extra raptoris potestatem constituta, non incurrit poenas Concilii Tridentini, non enim favet delicto raptus, quod jam commissum, & consummatum, sed ipsi matrimonio nisi ante raptum promississet raptori, quod vellet matrimonio contrahendo cum rapta, illum ad raptum exequendum animallere, tanquam fautor poenis raptus obnoxius foret, c. l. n. 1. in fine.

XXII. Notandum quinto. Is, qui seu per vim abduxit feminam, non animè contrahendi cum illa matrimonium, sed solum libidine plendè causâ, vel ex aliâ causâ, non incurrit poenas raptus à Concilio decretas, sed alia poena modo culpae, plectendus est, ac promissa raptam tunc matrimonium inter raptorem, & raptam, postea liberè consentiat, etiam si non fuerit constituta extra potestatem raptoris, ut ex probabili sententia docet Diaz in pract. Canon. c. 2. in ad. A. 5. Clericus autem, Sanch. cit. dis. 13. num. 1. vis contrarium teneat Azor suprà citatus. Sed est, quia Concilium Tridentinum in c. 6. de matr. in prin. loquitur de matrimonio contrahendo inter raptorem, & raptam, & postea poenae jicit transgressoribus imponendas, adeoque poenae est, de illo solo rapto ibi agi, qui causam matrimonii ineundi sit, idque Decretum sub Reformatione matrimonii ponitur, idè quod ibi decretae imponuntur raptoribus, ut cum poenae libertate incurratur matrimonium; in rapto autem initio intervenit coactio, & idcirco Concilium agit, ut rapta prius restituatur in pristinum status, & à raptore separetur: quae ratio omnino causae, qui non matrimonii, sed solum libidinis causa, minam rapit, quia nihil agit contra matrimonium ejusque libertatem: praeterquam quod quodammodo est dubius, juxta argumentum in eo possumus, ut intelligendus, & LL. poenales, praefertim

tam graves non sunt extendendæ, sed restringendæ, quando litera non cogit: neque etiam in cit. Decreto ullum verbum expressum est, ex quo colligatur, eam illam esse generatorem Rubricæ. Et ita decessum fuisse per S. Congregationem Concilii die 23. Januarii, anno 1586. nempe raptorem ob aliam causam, quam ut in uxores ducant, non comprehendit à Concilio propter identitatem, vel majoritatem rationis, nec Constitutionem penalem extendi tali casu, testatur Ioan. Gallemart. in cit. Decreto Concilii. Porro pœnæ illæ habere possunt locum etiam in Clericis, quia fautores raptus possunt esse Clerici, etiam in Sacris Ordinibus, & raptorem, qui minoribus Ordinibus sunt initiati: imò etiam qui in Sacris sunt constituti, possunt rapere fœminas, causâ contrahendi matrimonii, non de jure, sed de facto, & incurrere pœnas raptus, *Sanch. cit. dis. 13. n. 18. in fine.* Quare in cit. Decreto Concilii non puniuntur raptus, qui sit libidinis explendæ causâ, nisi simul fieret causâ libidinis, & matrimonii contrahendi, tunc enim comprehenderetur solum, quatenus fieret causâ matrimonii, sub hoc Decreto, *Sanch. cit. dis. 13. n. 5.*

XXXIII. Hinc colligitur primò. Nomine raptoris hic non tantum is, qui physicè rapit, sed etiam is, cujus nomine, vel mandato, vel ad cujus petitionem, raptus sit, comprehenditur, ita ut matrimonium à mandante initum cum rapta sit invalidum, nisi prius in loco tuto fœmina constituitur, & incurrat etiam cæteras pœnas, tanquam verus raptor per intermediam personam, ad effectum matrimonii ineundi. Is verò, qui proprio motu aliquam rapit, non ut ipse, sed ut alius cum ea matrimonium ineat, in pœnas ordinarias non incidit, quamvis aliis pœnis plectendus sit, valèque matrimonium cum illo initum, si rapta liberè consentiat, etiam si adhuc sub potestate raptoris existat, quia prima pœna Decreti Tridentini est, ut inter raptorem & raptam non possit consistere matrimonium, quamdiu rapta sub potestate raptoris existit, ac proinde in illo supponitur raptum factum esse eo fine, ut raptor raptam ducat, ergo si quis fœminam rapiat, non ut secum, sed cum alio matrimonium ineat, non habent locum pœnæ illæ. Si quis verò consilium, vel auxilium præbet ei, qui fœminam rapuit eo fine, ut matrimonium cum illa ineat, incurrat quidem excommunicationem, aliasque pœnas auxiliantium ad raptum: potest tamen cum ipso muliere rapta validè matrimonium contrahere, etiam dum adhuc est in potestate raptoris, quia ea pœna, ut matrimonium sit invalidum inter raptorem, & raptam, donec rapta in loco tuto sit reposita, non est auxiliantibus ad raptum imposita, *Sanch. cit. dis. 13. num. 6.*

XXIV. Colligitur secundò. In dicto Decreto Tridentino comprehenditur raptus cujuscunque fœminæ, sive virgo sit, sive corrupta, sive etiam æneritrix, & inhonesta, quia Concilium intendit punire, non quemcunque raptum, sed quando violentè rapta est fœmina, causâ ineundi matrimonii cum illa, quæ non minus impeditur, & coarctatur, si fœmina inhonesta rapiatur, vel alia cujuscunque status, animo cum illa ineundi matrimonium, *Sanch. cit. l. n. 14.* Quin imò etiam si quis rapiat fœminam con-

jugatam, animo ineundi cum illa matrimonium, non de jure, quod fieri nequit, sed de facto, vel quia intercedit inter eos aliud impedimentum dirimens matrimonium, v. g. consanguinitatis, adhuc incurrunt pœnas raptus decretas in Concilio, quia hoc non requirit, ut ineatur inter raptorem, & raptam matrimonium: sed hoc solum spectat, utrum fœmina fuerit violenter abducta ad contrahendum matrimonium cum illa: tunc enim consummatum est delictum raptus, & incurruntur pœnæ Concilii, sive raptor ducat raptam, sive non, quia eam ducere non potest, vel quia non est posita extra potestatem raptoris, vel ob aliud impedimentum dirimens matrimonium inter eos, ut satis apertè colligitur ex subjunctis verbis Concilii, ibi: *Et nihilominus raptor ipse &c.* quasi dicat, has pœnas incurrat raptor non minus, si raptam ducat, quam si non ducat, nam hoc nihil refert, quoad pœnas incurrendas, *Sanch. c. l. num. 14.*

Colligitur tertio. Incurrunt pœnas raptus decretas in Concilio, sive postea secuta sit copula cum rapta, sive non, quia non puniuntur raptus commissus, libidinis causâ, qui requirit, ut copula sit secuta, alioquin non est consummatum delictum: sed causâ matrimonii ineundi factus, ut jam sæpius dictum, ad quem non requiritur, ut copula sit secuta, *Sanch. c. l. n. 8.*

Colligitur quarto. Incurrunt prædictas pœnas, si mulier violenter sit rapta, causâ matrimonii contrahendi, etsi non sit perducta ad locum destinatum, sed sufficit, quod illam raptor per vim in suam potestatem redegerit, per talem enim violentam abductionem jam est consummatum delictum raptus, & perfectè irrogata est injuria libertati matrimonii, sicut §. præced. dictum est n. 10. de raptu libidinis causâ factò, *Sanch. cit. dis. 13. n. 10.*

XXV. Colligitur quinto. Quando & in quibus casibus non habeant locum prædictæ pœnæ Concilii Tridentini. Nam primò, si fœmina rapta non sit abducta ab uno loco ad alium, videlicet à domo propria, vel paterna ad alium locum, in quo sit sub potestate raptoris constituta, non incurruntur pœnæ raptus, quia id ex generali ratione raptus pœnis obnoxii requiritur, *Navar. l. 5. consil. 1. n. 1. Sanch. l. 7. de matr. dis. 13. n. 7.* quamvis non sit necessarium, ut ad locum destinatum pervenerit, ut jam dictum. Secundò, non habent locum hæ pœnæ, si fœmina volens sit abducta, quamvis postea mutarè voluntate, renitatur, & resistat abductioni: secus est, si ab initio invita, & reluctans abducta sit, & postea velit, & consentiat, quia in his initium spectandum est, *Sanch. c. l. n. 9. & dictum §. præced.* Tertio non incurruntur hæ pœnæ, si fœmina solis precibus importunis, vel etiam donis, & pecuniâ inducitur sit, ut consentiret in sui abductionem, quia non est verè raptus, nisi tales preces, ob adjunctas minas, vel metum reverentialem, æquiparentur violentiæ, *Sanch. c. l. n. 11. & dictum etiam supra.*

XXVI. Quarto neque etiam hæ pœnæ Concilii Tridentini habent locum, si puella dolo circumventa, patiatur se abduci, causâ ineundi matrimonii, quia cum non interveniat violentia, non est propriè raptus. Et licet dolus sufficiat ad incurrendas pœnas l. unic. C. de raptu virg. Ubi id est expressum:

Gg 3

tamen

ramen Decretum Concilii Tridentini solis raptoribus pœnas imponit, quales propriè non sunt, ubi abest violentia, & cum hoc Decretum sit pœnale, & correctorium, debet restringi ad verum ac proprium raptum. Nec refert, quod sicut violentia, ita etiam dolus adverteretur libertati matrimonii, cum etiam collat voluntarium. Nam non omnis dolus, sed solum ille omnino tollit voluntarium, qui versatur circa errorem personæ, & conditionis illius, an sit libera, an serva; & quamvis si talis sit dolus, auferat voluntatis libertatem, & per consequens etiam reddat matrimonium invalidum, non tamen infert violentiam, quæ necessariò requiritur ad verum ac propriè dictum raptum iis pœnis obnoxium, *Sanch. c. l. n. 12.*

XXVII. Quintò, si puella consentiens è domo parentum, vel eorum, quorum curæ subest, ipsis ignorantibus, abducatur, non habent locum pœnæ Concilii, quia non est propriè raptus: at si ipsa invitata, matrimonii causâ sit abducta, etsi ipsa consentiente, est verè ac propriè raptus, & consequenter incurruntur pœnæ, quia, ut dicatur rapta, sufficit, ut contra voluntatem patris è domo ejus sit abstracta, sive id fiat volente puellâ, sive nolente, ut docet *Navarr. l. 5. consil. 2. h. t. & alii apud Sanch. cit. dif. 13. n. 13.* quamvis ipse valde probabiliter contrarium teneat, nempe pœnas, hoc casu, non incurrunt, quia Concilium Tridentinum in hoc Decreto intendit favere libertati matrimonii, & cavere, ne fœmina invita, & repugnans cogatur illud inire cum rapto, ergo etiam si parentes dissentiant, si tamen ipsa puella consentiat in sui abductionem, non læditur libertas matrimonii, adeoque propter dissentium parentum non incurruntur prædictæ pœnæ raptus. Et quamvis consensus parentum requiratur ad honestatem matrimonii, ut licet, & decenter ineatur, non tamen requiritur ad valorem matrimonii, sed solum ut ipsa fœmina liberè contrahat matrimonium cum rapto, ideòque si violentè rapta sit, ut restituatur pristina libertati, & in tuto ac libero loco collocetur: quare sola voluntas, sive consensus fœminæ, & ejus dissensus attenditur in Decreto Concilii, non verò parentum: ac proinde sicut si puella invita abducatur, causâ matrimonii contrahendi, parentibus volentibus, locum habent pœnæ raptus: ita è contrario, si ipsa velit, etsi parentes nolint, non incurruntur pœnæ raptus, *Sanch. c. l.*

XXVIII. Sextò, si sponsa de futuro consentiens abducatur à sponso, matrimonii contrahendi causâ, etsi parentes contradicant, non incurruntur pœnæ raptus, ut constat ex *c. pen. h. t.* secus est, si sponsa nolens, & reclamans abducatur, sive parentes consentiant, sive non, tunc enim læditur libertas matrimonii, nec potest sponsa per vim cogi ad servandam fidem sponsalium, saltem si iustam causam habeat non standi fide datâ, *Sanch. c. l. n. 15.*

Septimò, si fœmina virum rapiat nolentem, & contradicentem ad ineundum secum matrimonium, non habent locum pœnæ raptus decretæ in Concilio Tridentino. cum hoc de solo rapto loquatur, adeoque cum sit Decretum pœnale, & correctorium, ad fœminam, quæ rapuit virum, extendi non debet, *Sanch. c. l. n. 16. & pater ex dictis §. præced.*

XXIX. Postremò prædictis addendum primò, sicut matrimonium, ita etiam sponsalia inter rapto-

rem, & raptam, quamdiu hæc in potestate manet, validè contrahi non possunt, quæ etiam Concilii Tridentini non loquatur de sponsalibus sed de solo matrimonio, adeoque tanquam & Jus commune corrigens non videtur addum ad sponsalia: attamen cum sponsalia præparatio ad matrimonium, ideo prohibentur rati matrimonio, censentur etiam prohibita rata sponsalia, si eadem prohibitionis ratio sit, quæ, ut in proposito, defectus plenæ libertatis sit, *l. 5. consil. 4. h. t. Sanch. cit. 13. n. 17.* Aliud est matrimonium clandestinum, & sponsalibus clandestinis adhuc valent, quia in his non est eadem ratio matrimonii clandestini: nam hoc est propter & irritatum ad vitandum periculum fornicationis concubinarum: si enim, qui prius eam cum matrimonio contraxit, postea aliam publicè in facie Ecclesiæ, huic cohabitare cogeretur, matrimonium priore nihil constabat Ecclesiæ, men posterius invalidum est: quæ ratio cessat in sponsalibus clandestinis, nam matrimonium, publicè prius cum aliqua alia inita, contractum est, dum, *Sanch. l. 1. de matr. dif. 12. n. 2.* de quo Addendum secundò, accusatio criminis non finitur quinquennio, sicut adulterium, vel fornicatio, *Qui cœru. §. 5. Qui vacantes, iudicant ad leg. Jul. de vi public. Farin. p. 5. q. 145. n. 1.*

§. V.

De rapina & raptoribus rerum bonorum, eorumque pœnis in Civili statu.

XXX. Quæritur primò, Quid sit rapina, quis dicatur raptor? Resp. rapina sumitur pro illicita usurpatione, vel occupatione rebus, sive manifestè, sive occultè: quo fitur in *c. Si quis. 10. caus. 14. q. 4. si quis usque ad raptum facit, & c. Si quis. 6. cit. caus. 1. inveniunt, & non reddidisti, rapisti.* Secundò, rapina propriè ac strictè, prout est crimen, est furto, & est iniusta rei alienæ mobilis, vel boni per vim ablatio, *Hosiens. in summa Rote. de raptoribus rerum h. t. n. 1. Silvest. V. Rapina in pœnali. Dicitur primò, iniusta ablatio, nam si iuste alienam iuste, etiam per vim, auferat, ut in bono, non est rapina. Dicitur secundò, per vim, etsi quis rem alienam iniuste, & per dolum, sed non per vim, sive occultè, sive etiam manifestè, furtum erit, non rapina: quia hoc fieri non potest: eaque vel publicâ, quæ in criminis, vel privata, quæ sine armis inferuntur. Primus raptor est fur, & quidem improbius, si vi bonorum raptor, in princ. & l. 2. §. Causa, sed non vice versâ, omnis fur est raptor. Dicitur, rei alienæ, quia si quis rem suam propriam ter tollat ab eo, qui illam abstulit, non est raptor, pœnâ ordinariâ rapinæ punitur, sed illa ordinariâ vim privatâ auctoritate illatam, cum postea petere in iudicio, *Silvest. c. l. in princ. Dicitur, rei mobilis, quia res immobiles, ut fundus, res Soli propriè non dicuntur rapit, sed videtur vadi, §. Ita tamen in fine Instit. vi bon. rapit.**

C. eod. Deinde rapina propriè fit in rebus, raptus in personis, nempe in mulieribus, aliisve personis. *Hostiens. hic n. 1.* Differt raptor à prædone, sive latrone publico, quia hic in via publica iterantibus res suas aufert; raptor verò vel manifestè, & palàm, vel occultè res alienas per vim aufert, sive in loco publico, sive etiam in privato, *c. Panale 13. caus. 14. q. 5. Hostiens. hic n. 2. & Silvest. in princ.*

XXXI. Porro rapina specie differt à furto in ratione injuriæ, ut docet *S. Thom. 2. 2. q. 66. art. 4. Lessl. l. 2. de justit. c. 10. n. 8. dub. 2.* tum quia in furto diversa ratio involuntarij, & consequenter injuriæ repetitur (nam volenti non fit injuria, sed folum involuntario, & invito) furtum enim fit, domino ignorante, adeoque continet involuntarium ob ignorantiam; rapina verò fit, domino sciente, & vim patiente, adeoque continet involuntarium, ob coactionem. Unde etiam rapina est gravius peccatum, ceteris partibus, quàm furtum, quia est longè magis involuntarium. Tum quia rapina, præter injustitiam furti, quâ læduntur bona proximi, continet etiam, & superaddit realem contumeliam lædentem personam, & honorem proximi. *Molin. tom. 3. de justit. tract. 2. diff. 683. n. 7.* Ad rapinam revocatur extorsio rei ab altero per metum injustè incussum facta, nam quamvis rapina ut plurimum fiat palàm, & cum vi potest tamen fieri, etiam sine vi actû illata, ita tamen ut raptor sit paratus ad vim inferendam, eamque comminetur, *Farinac. in praxi crimin. p. 6. q. 166. n. 36.*

XXXII. Queritur secundò, quæ pœnæ statuuntur in raptore rerum, seu bonorum Jure Civili? Resp. primò, si agatur civiliter, punitur raptor, infra annum utilem, in quadruplum; post annum verò in simplum, ita tamen ut in illo quadruplo insit rei persecutio, sive ipsa res ablata computetur, & pœna sit triplum tantum, & post annum, simplum, id est res tantum, vel ejus æstimatio præstanda sit. *Instituit. Vi bonor. raptor. in princ. & l. Prætor ait 4. in princ. ff. eod.* cum enim sit actio pœnalis Prætoriana, annum excedere non debet. Porro in foro, etiam conscientiar, non tenetur raptor, vel alius, qui injustè rem alienam abstulit, ante Judicis sententiam plus restituere, quàm accepit, sed postquam condemnatus est, tenetur pœnam solvere, ut docet *S. Thom. 2. 2. q. 62. art. 4. in corp. Silvest. V. Rapina, q. 1.* Resp. secundò, si agatur criminaliter contra raptorem violentum rerum, seu bonorum, tunc vel cum armis facta est rapina, & punitur raptor pœnâ Legis Juliæ de vi publica, quæ est, ut damnato aquâ, & igni interdicator. *Qui dolo 10. §. fin. ff. ad Leg. Jul. de vi publ. in cuius locum successit deportatio, Gl. fin. ibid. §. Item Lex Julia de vi publica, Instit. de publ. Iudic.* Hoc verò tempore, vice deportationis infligitur pœna Banni, sive excommunicationis Imperialis, quâ reus vis publicæ, constituitur extra protectionem, & communicationem Imperij, tam quoad personam, quàm quoad res, *Mysing. in cit. §. Item Lex Julia de vi publ. Instit. de publ. Iudic. n. 3.* Si verò, sine armis, facta sit rapina, punitur raptor pœnâ Legis Juliæ de vi privata, quæ est amissio tertie partis bonorum, *cit. §. Item Lex Julia de vi, & amissio omnis dignitatis, seu honoris, item infamia, l. 1. in princ. ff. ad Leg. Jul. de vi pri-*

vata, & l. 2. C. eod. Hostiens. in summa §. de raptoribus rerum. n. 9. h. t. Mysing. c. l. n. 5.

§. VI.

Quomodo puniantur raptores bonorum, secundum Jus Canonicum?

XXXIII. De pœnis violenter rapientium res, seu bona extant plura Capitula *h. t.* Et imprimis quidem in *c. De illis 1. h. t.* quod est desumptum ex Concilio Meldensi *c. 2.* statutum habetur: Quia aliquando aliqui de uno loco ad alium iter faciunt, & ibi rapinas, & deprædationes (rapinas, quoad res mobiles; deprædationes, quoad se moventia, sicut sunt animalia, *Hostiens. hic V. eod. & Abb. n. 1.* quamvis ut plurimum sumantur promiscuè, & pro Synonimis) exercent, ideo placuit Concilio, ut à Prælato illius loci (scilicet Episcopo, vel alio Prælato quasi Episcopalem jurisdictionem in eo loco habente, *Abb. hic. n. 2. not. 3.*) excommunicentur (quia ratione delicti facti sunt de foro illius, & ibi possunt conveniri, ac puniri, *c. 1. caus. 3. q. 6. c. Postulasti 14. & c. ult. de foro compet. Gl. hic V. Excommunicentur, & Abb. n. 4.*) nec antea de Parochia illa exeant (id est, Diocesis, *c. Excommunicamus 13. §. Adjuvamus de heretic. c. 2. de Magist.*) quàm dignè, quæ perpetrarunt, emendent (id est, sufficenter, & plenè pro ijs satisfaciant, *Hostiens. hic V. Dignè*) & eorum excommunicatio proptio Episcopo significanda est, ne eos recipiat, antequam illuc redeant, ubi rapinam fecerunt, ut omnia plenè emendent, sive plenè satisfaciant. Debet autem Episcopus proprius, sub quo raptores, seu prædones illi domicilium habent, sententiam excommunicationis ab Episcopo loci delicti sibi intimatam, approbare, & exequi, & à subditis suis facere observari, ne participent cum illis, *Hostiens. hic in fine.*

XXXIV. Notandum primò, Sententia excommunicationis ab homine ferri non potest, nisi ob contumaciam confluentem ex delicto, ideòque reus prius moneri debet, ut satisfaciat, & si nolit, excommunicandus est, *c. Sacro 48. de sent. excommun. sed à jure fertur quandoque excommunicatio propter delictum, etsi contumacia non præcedat, nec admonitio, ut c. Si quis suadente 39. caus. 13. q. 4.* quamvis ipsa lex, sive Constitutio tacitè admoneat, ne quis contra illam delinquat, *Abb. hic n. 2.*

Notandum secundò. Excommunicatus in uno loco est excommunicatus quoque in omni alio loco, ita ut sit ubique vitandus, ut colligitur ex hoc *c. Abb. hic n. 3.* quod procedit, si sit nominatim denunciatus; aliud est, si sit personaliter interdictus à certo loco. *Glossator Abbas hic lit. B.*

Notandum tertio, ratione delicti commissi in alieno territorio subijcitur quis Judici loci, in quo deliquit, non solum quoad pœnas temporales, sed etiam spirituales, quibus ligatur anima, ita ut ab ipso excommunicati possit, ut patet ex hoc *c.* Idque procedit in foro externo, sive contentioso: At verò in foro interno pœnitentiæ, non subijcitur quis præcisè ratione delicti, ibi commissi, Episcopo, vel Paro-

cho illius loci, ita ut ab ipso in hoc foro absolvi possit. Ratio disparitatis est, quia in foro contentioso imponitur poena reo delinquenti, ut satisfiat Reipublicae laesae, ob scandalum illi datum, & ideo poena imponenda est in eo loco, ubi delictum commissum est. At in foro interno poenitentiae imponitur poena, seu poenitentia, ut satisfiat DEO laeso, adeoque à proprio Iudice, seu Sacerdote imponenda est, cum in hoc foro habeat Sacerdos potestatem propriam, loco DEI, c. Omnis 12. de poenit. & remis. Abb. hic n. 4. nisi in loco delicti reus contraxisset domicilium, vel quasi domicilium, vel necessitas cogeret, quia non potest adire Sacerdotem proprium, Glossator Abbas. in cit. c. 1. lit. d. b. t.

XXXV. Præterea in c. *Super eo 2. h. i.* statuitur Eugenius III. primò, ut quicumque violenter rapinam fecerit, vel in Ecclesiarum violatione manifestè fuerit deprehensus, ei pœnitentia denegatur, nisi priùs ablata restituerit, si poterit quia impossibilium nulla est obligatio, *Reg. 185. in ff. & inanis est actio*, quam excludit inopia debitoris, *Nam is 6. ff. de dolo, Gl. hic V. Si poterit.* vel saltem firmam, & plenam securitatem emendandi præstitit. Secundò, si verò usque ad obitum in contumacia sua persistit, & in extremis pœnitentiam humiliter postulaverit, ei pœnitentia, & sepultura Ecclesiastica concedantur, si satisfecerit, vel saltem emendandi, seu satisfaciendi securitatem præstitit. Tertiò, qui autem adhuc sanus, obstinatè mente non pœnituerit, vel emendaverit, sui satisfecerit, & in morte securitatem emendandi (multò minus si satisfactionem) præstare nequiverit, solemnitas pœnitentiæ parùm ipsi prodesse videtur (quantum ad pœnam temporalem, quæ pro peccato debetur, & per exteriorem satisfactionem remittitur, quæ satisfactio, si in hac vita non fuerit facta, in purgatorio faciendae est, *Gl. hic V. Prodesse, & Hostiens.* licet solemniter, & publicè absolveretur, vel etiam occultè), sed si de peccato contritus fuerit, Viaticum ei non negetur, ita tamen ut nullus Clericorum sepulturæ ejus interit, nec ejus eleemosynam præsumat accipere. Quartò, redeundo ad primum casum, si quis Presbyterorum, vel Clericorum contra prædicta, in vita, vel in morte pœnitentias dare (illis, qui nec in vita, nec in morte satisfacere volunt, & possunt, *Gl. hic V. Pœnitentias.*) aut sepulturæ interesse, vel eorum eleemosynas accipere præsumperit, vel particeps inhummodi rapinæ fuerit, periculum sui Ordinis irreparabiliter patiatur, & Ecclesiastico beneficio careat.

XXXVI. Pro explicatione hujus obscuri cap. & textus notandum primò, quatuor casus in eo poni, ut notat Glossator Abbas Alexander de Nervo *ibid. lib. B. in addit.* Primus est, si quis nec in vita, nec in morte voluit satisfacere, & huic denegatur pœnitentia, quia constat, eum in peccato mortali, & impenitentem decessisse. Secundus est, si quis in vita satisfacere noluisset, cum posset, sed positus in extremis satisfecit, & huic concedenda est pœnitentia, & sepultura, *cit. c. 2. vers. Si verò h. t.* Tertius casus est, quando in vita noluit pœnitere, nec satisfacere, sed fuit oblitus, in morte verò ipsum pœnitet, & mallet satisfacere, sed non potest, nec etiam securi-

tatem præstare potest de satisfaciendo, & poenitentia, & absolutio oeculta non est eadem, sed publica, & solemnis reconciliatur in opprobrium hæredum, ut frustentur, & ideo nullus Clericorum debet intrare sepulchra, *cit. c. 2. §. Qui autem.* Dicitur autem, quod si quis, qui sæpe oportunitate, & facultate constituendi habuit, & admonitus, vel etiam excommunicatus satisfacere contempnit, *Hofius, de sepulchris, c. 1. §. 1. nota.* Quartus casus colligitur ex *c. 1. Quia* à sensu contrario, quando raptor non interitus, imò etiam ante mortem, & in vita debenter satisfacere, sed non potuit, quia ad mortem devenit: & tali non est deneganda potestas solemnis absolutio, & sepeliendus est in Ecclesia. Clerici possunt interesse ejus sepulchra, & synasillius recipere, ut colligitur etiam ex *c. 2. ibi: Si poterit.*

Notandum secundò, quæ in cit. c. 2.
sunt, intelligi debent de rapore publico, &
festo, id est, qui potest judicialiter convinci
oculto, seu non manifesto, secundum *Warran*.
is enim potest admitteri ad penitentiam, *Warran*
sepulturam, *Hofiens.* hicin princ. & *Ab.*
Rapina. q. 1. not. 1. Imò etsi manifestus sit,
si tamen nunquam monitus fuit, modo
restitutus, potest recipi ad penitentiam, *Warran*
cit. cit. c. 2. *V. In consummatione.* *Silvestr.* c. 1. ubi
dicit, si raptor in mortis articulo constitutus
rat satisfacere, & postea convalescat, sed
restitutionem, quam facere possit, decedat, non
neganda sepultura, sed hæredes ad satisfacendum
compelluntur.

XXXVII. Notandum tertio, quod
regulariter si quis non possit satisfacere, ab
peccato, nec ullâ penâ mulctetur, ut
patet ex c. Cum tu s. de usuris, tamen hoc
statutum est in odium rapinæ, ut quomodo
articulo ipsum pœniteat, si tamen non satisfacit
si non possit, adhuc puniatur, ut in cal. c. 2. pœnam
Clerici non debent interesse foris, et si pœniteat, & satisfacere non possit
tamen cum sit pœna, ad alios casus, & delicta
di non debet, Abb. hic not. 1. dummodo oblatio
& contumacia præcessit, quia in vita non possit
re, & satisfacere. Porro raptoribus, qui pœnitent
in morte, sed satisfacere non possunt, denegatur
pultura in Ecclesia, non tamen in cœmeterio, ut
hic. ita tamen ut Clerici sepultura interesse non
sint, Abb. in cis. c. 2. in fine. Dia. in pract. Cam.
c. 110. n. 4. Idemque est de violatore Ecclesiæ.

Notandum quarto, Clerici raptores, de-
cipiantes in rapina cum eis, vel si contra fup-
bita fecerint, irreparabiliter deponi debe-
re, & etiam privati beneficio, quia deponi-
perpetua privato ab Ordine, & beneficio. *Ar-
reri c. 4. de Indie. Abb. hien. 2. Dist. c. 1. n. 2.*
men hæc pœna depositionis perpetua, de perpe-
beneficii ipſo jure incutitur, ſed per Judicem
ponenda, *Suar. diſ. 42. de cenſur. ſec. 5. n. 2.*
Barboſ. hien. 5.

2. *h. t.* Clericis, ne recipiant eleemosynam à
 bus, seu violatoribus Ecclesiarum, dum non

De raptoribus, & incendiariis, & violatoribus Ecclesiarum. 241

unt, seu satisfaciunt: idque non tantum in pœnam, & odium delicti, sed quia omnia illorum bona sunt aliena, & restitutioni obnoxia, ideoque ex illis tanquam alienis, sine iniustitia, elemosynæ recipi non possunt, *Suar. tom. 1. de relig. tr. 2. l. 1. c. 6. n. 6. Barbos. hic n. 3.*

XXXVIII. Denique in c. Excommunicationi 3. h. t. statuit Concilium Lateranense (sub Alexandro III. c. 24.) ut illi, qui Romanos, aut alios Christianos, propter negotiationem, vel ob alias iustas causas, navigio vectos capere, aut rebus suis spoliare præsumunt, excommunicentur. Illi etiam, qui Christianos naufragium patientes, quibus secundum regulam fidei (illam scilicet diligere proximum sicut te ipsum, *Mat. 22. Gl. hic V. eod.*) potius auxilium præstare deberent, damnandâ cupiditate, spoliant rebus suis, nisi ablata restituerint, excommunicationi se noverint subiacere.

XXXIX. Ubi norandum primò, qui capiunt, vel spoliant mercatores, vel alios, ex iusta, & honesta causâ, navigantes, non sunt excommunicati ipso facto, sed per sententiam excommunicandi, prout habetur hic, & in c. Si quis 23. caus. 24. q. 3. *Hofstiens. hic in princ. & Abb. not. 1.* qui verò naufragium bona diripiunt, ipso jure, seu facto, sunt excommunicati, §. Illi etiam hic, junctâ Gl. V. Noverint, ubi *Gl. fin.* addit, eos incurrere excommunicationem, post admonitionem, vel saltem postquam fuerint in mora, & scienter non restituerint, cum possent restituere, absque alia admonitione, cum lex ipsa sufficienter admoneat, *Suar. dis. 21. de censur. sec. 2. n. 26. in fine.* Et sic gravius puniuntur, qui spoliant patientes naufragium, quam qui spoliant navigantes, *Abb. hic not. 3.* Porro depradantes infideles excommunicationem hujus cap. non incurrunt, cum expresse loquatur solum de ijs, qui Christianos navigantes, vel naufragantes spoliant: sicut ergo non excommunicantur, nisi piratæ Christiani, seu baptizati, quia infideles non sunt capaces ullius censuræ, cum Ecclesiæ præceptis, & jurisdictioni non sint subiecti: ita non censetur lata censura excommunicationis, nisi contra piratas spoliantes Christianos, quia æquitas postulat, ut utrinque serveretur æqualitas: cum ergo piratæ infideles non incurrant excommunicationem, etiam si spolient Christianos: ita vicissim nec Christiani piratæ incurrunt, si spolient infideles, licet iniquè agant, *Suar. cit. dis. 21. sec. 2. n. 21.* Deinde quamvis *Hofstiens. hic V. Navigio*, putet, excommunicationem, sive ferendam, sive latam sententiam, in cit. c. 3. h. t. solum ferri, & incurrere spoliantes eos, qui navigant, vel naufragium patiuntur in mari: probabilis tamen est, esse idem dicendum de spoliantibus navigantes, vel naufragium passos in alijs fluminibus, quia Concilium Lateranense in cit. c. 3. non restringit censuram excommunicationis ad mare, sed simpliciter loquitur de navigio vectis, & naufragium passis, sive in mari, sive in fluminibus, *Suar. c. l. n. 25.* Denique cum absolutio ab hac excommunicatione nulli sit reservata in cit. c. 3. sequitur, Episcopum, vel alium etiam inferiorem Prælatum Ordinarium ab illa absolovere posse, *Barbos. in cit. c. 3. n. 6.*

Notandum secundò, iniquæ sunt Leges Principum, quibus statuitur, ut bona eorum, qui naufragium patiuntur, ad fiscum regium, vel alterius Prin-

cipis devolvantur, cum jure naturali, ac divino, imò & humano, ipsis dominis restitui debeant, ut colligitur ex cit. c. 3. & l. 1. c. de naufragiis, lib. 11. ubi dicitur, quod enim jus habet fiscus in aliena calamitate, ut de re tam lucrosa compendium sectetur, *Navarr. in man. c. 27. n. 113. in fine. Azor. p. 2. l. 11. c. 6. §. Præterea. Barbos. hic n. 8.* neque enim afflictio est addenda afflictis, & secundum fidei regulam, proximos, sicut nos ipsos, diligere tenemur.

XL. Cæterum hæcenus dicta procedunt, spectato Jure Canonico antiquo Decretalium. At verò in Bulla Cœnæ Domini, excommunicatione 3. excommunicantur, & anathematizantur omnes piratæ, cursarii, & latrunculi maritimi discurrantes mare Ecclesiæ (scilicet Romanæ) præcipue, & omnes eorum fautores, receptatores, & defensores. Ubi licet nonnulli putent, solum excommunicari piratas discurrantes per mare Ecclesiæ, ut Toletus, & alij apud *Barbos. in cit. c. 3. n. 3. h. t.* quos ipse sequitur: contrarium tamen videtur probabilius, quia verba illa, *discurrantes mare nostrum*, non sunt conjungenda cum præcedentibus, tanquam limitatio, seu determinatio eorum, sed singula sunt membra distincta, ita ut sensus sit: Excommunicamus omnes piratas, & latrunculos, & postea addatur, *discurrantes mare nostrum præcipue*, *Suar. cit. dis. 21. sec. 2. n. 18.*

Hanc autem excommunicationem incurrunt omnes, & soli illi, qui per mare discurrunt, aliquam prædandi actionem exercent, *Navarr. cit. c. 27. n. 59. Barbos. c. l. n. 4.* & alij apud ipsum: quamvis *Suar. c. l. n. 19.* putet, quod discurrunt per mare, animo prædandi, excommunicationem incurrant, etsi nullam prædam actu faciant, eò quod lata sit tantum in discurrunt maritimos piratas, ubi tamen id non asserit dicit. Secundò excommunicantur hic piratæ depradantes bona fidelium, seu Christianorum, & baptizatorum, *Suar. c. l. n. 21.* quia intentio Papæ fuit, providere bonis fidelium. Terriò, non incurrunt hanc excommunicationem, qui principaliter discurrunt per mare, animo negotia, seu mercimoniam cum amicis gerendi, vel etiam belli, sive iusti, sive iniusti gerendi causâ cum inimicis, etsi incidenter, & casu aliquando prædentur, *Navarr. c. l. Suar. c. l. n. 24. Molin. tom. 3. de justit. tr. 2. dis. 694. n. 3.* quia non censentur piratæ, nec latrones, sed iniusti bellatores. Quartò, nec illi, qui in solis fluminibus prædantur, non in mari, *Suar. c. l. n. 25. Molin. c. l. Quintò, incurrunt autem hanc excommunicationem, qui prædantur hos, vel illos, etiam si non intendunt integram nationem spoliare bonis, Navarr. c. l. Sextò, etiam fautores, receptatores, & defensores piratarum: & quamvis consulentes hic non exprimantur, videntur tamen generaliter, & tacite comprehendi sub auxiliantibus, & faventibus, *Navarr. c. l. & alij communiter, quamvis contrarium teneat Suar. cit. sec. 2. n. 22.**

XLI. Præterea in eadem Bulla Cœnæ Domini, excommunicatione quartâ, excommunicantur, & anathematizantur omnes, & singuli, qui Christianorum quorumcunque navibus tempestate jactatis, vel quoquo modo naufragium passis, vel in littore inventa, cujuscunque generis bona, in cujuscunque maris regionibus, & littoribus, surriperiant: aut scienter sibi ipsi acceperint, aut ab

H h alijs

„ alijs rapta, seu accepta receperint, nec ob quod-
 „ cunque privilegium, consuetudinem, aut longissi-
 „ mi etiam temporis possessionem, seu alium quem-
 „ cunque pretextum excusati possint. Est autem
 utriusque hujus excommunicationis absolutio re-
 servata Papæ.

XLII. Porro hæc posterior excommunicatio quarta
 non incurritur primò ab ijs, qui hujusmodi bona nau-
 fragantium acceperunt, non animo usurpandi illa, &
 in usum, ac commodum proprium convertendi, sed
 animo ea conservandi, & restituendi vero domino,
 habitâ illius notitiâ: nisi tamen in mora fuerint re-
 stituendi, quia tunc ratione illius moræ, sunt excom-
 municati per Concilium Lateranense in c. 3. h. i.
 Secundò, si ignorent talia bona esse naufragantium,
 sed putent esse aliorum, tunc enim etsi nolint resti-
 tuere, & sint in mora restituendi, non incurritur
 hanc excommunicationem. Tertiò, si acceperunt
 talia bona, quæ Dominus habuit pro derelictis, amif-
 sâ omni speea recuperandi, tunc enim sunt primò
 occupantis: secus si Dominus illa projecisset in ma-
 re, propter vim tempestatis ad navem exonerandam,
 ut periculum evadat, quia tunc dominium remanet
 penes proprium dominum. Quartò, si diripiantur
 bona naufragorum infidelium, Judæorum, hæreti-
 corum, & aliorum Christiani nominis hostium, ut
 supra dictum. Quintò, si quod acceptum est ex bo-
 nis naufragorum, tam modicum esset, ut non suffice-
 ret ad culpam lethalem; imò aliqui requirunt ad ex-
 communicationem Bullarum incurrandam, ut fur-
 tum, seu bona rapta excedant duos aureos. Sextò,
 si accipiantur tales res, quæ de sui natura statim per-
 jissent, nisi quis ad eas recuperandas, seu servandas,
 periculo mortis se exposuisset, *Molin. cit. dis. 694.*
n. 6. & 7. Zerola in praxi Episcop. p. 2. V. Naufraga-
gium. Quaranta in Summa Bullarj, V. Bona Nau-
fragantium, fol. 1406. & seq. & alij. Illud hic adden-
 dum, cum in excommunicatione posteriore quarta
 nulla fiat mentio de fautoribus, seu adjutoribus, &
 receptatoribus, ideo ad illos extendi non debet, nisi
 quatenus dici possunt spoliatores, quales sunt, qui
 proximè consilio, vel auxilio cooperantur ad præda-
 tionem, vel si recipiant bona naufragorum, ita ut fi-
 ant participes eorum, *Suar. cit. dis. 21. sec. 2. n. 32.*
 apud quem plura de hac re videri possunt.

§. VII.

*De potestate, quam habent Præla-
 ti Ecclesiastici, iudicandi de raptu,
 & alijs criminibus, eaque
 puniendi.*

XLIII. De hoc agitur in c. *In Archiepiscopatu*
 „ 4. h. i. nam Rex Siciliæ commiserat Archiepisco-
 „ po Panormitano, & alijs Episcopis, excessus Sara-
 „ cenorum puniendos, qui quandoque mulieres
 „ Christianas, & pueros rapiebant, & eis abuteban-
 „ tur (scilicet contra naturam, *Gl. hic V. Abuti.*) &
 „ quosdam etiam occidere non verebantur. Unde
 „ quæsit Archiepiscopus, qualiter hujusmodi ex-
 „ cessus, & crimina punire debeat? Respondet Pa-

pa Alexander III. quòd tales existentes in
 dictione ipsius, pecuniariâ penâ poterint
 re, & etiam flagellis afficere, cā tamen
 ratione adhibita, ut flagella in vindictam
 non transeant. Si verò ita gravis, & enor-
 cessus fuerit, ut mortem, vel detractionem
 membrorum debeant sustinere, vindictam
 referret Regiæ potestati.

XLIV. Pro explicatione hujus ca-
 dum primò, Prælati Ecclesiastici, sicut de alijs
 possunt in causis Laicorum, etiam criminalibus,
 quibus pœna sanguinis non infligitur, dele-
 delegati, cum ex se sint capaces secularis po-
 onis, tum ordinariæ, tum delegatæ, c. *Secus*
Gl. V. Supplicij, caus. 23. q. 8. & sumitur ex
Archiepiscopatu, & ibi Gl. V. Commisericordie
cent. & Abb. n. 3. Et quamvis alijs præla-
 sit Clericis recipere delegaciones, etiam in
 casuarum forensium, & secularium, c. *De*
Ne Clerici, vel Monachi &c. & c. T. quodam
11. q. 1. ubi prohibetur, Episcopum esse
 vel cognitorem secularium negotiorum, c. *Gl. fin. ibid. limitat, quòd Episcopi, alijque*
 possunt tractare de illis negotijs temporali-
 spectant ad Ecclesiâ; item ad unam, vel alteram
 causam particularem Laicorum tractantem
 Clerici licitè delegari possunt, dummodo con-
 stituantur Officiales, vel Generales delegati
 Abbat. in cit. c. *In Archiepiscopatu lit. E. & ibi*
 3. Tit. ult. §. 4. *Ne Clerici, vel Monachi &c.*
 etiam Abbat. in cit. c. *Seil nec eod. n. 4. & 7.* Item
 generaliter ad plures causas, sive civiles, sive
 nales tractandas, delegari possunt Prælati Ec-
 clastici, vel alij Clerici, si delegati à Principe
 ipsis fiat, in favorem, & commodum animarum,
 onis Christianæ, & Ecclesiæ, seu animarum,
 lutem animarum, ut in casu c. *In Archiepiscopatu*
 ubi Rex Siciliæ commisit Episcopis potes-
 tem cognoscendi, & puniendi crimina Saraceno-
 rum, quæ in opprobrium Christiani nominis, &
 trimentum salutis animarum, sunt ad ipsos
 Abbat. ibid. n. 3. & inc. 2. de *Judicio, n. 3.*
 quòd in cit. c. *In Archiepiscopatu, h. i. agitur de*
 gnoscendo, & puniendo crimine Sodomitico,
 cum sit crimen mixti fori, Episcopi, non solum
 etiam vi propriæ, & ordinariæ suæ jurisdictionis
 gnoscere, illudque punire possunt, *Barbo. in*
ibid. n. 4.

Notandum secundo, Quamvis plures
 hoc c. probari pudent, causas criminales, non
 merum Imperium spectantes, de Jure Communi
 legari posse Clericis, & ad id hunc textum
 in quo Rex Siciliæ delegavit Episcopis potes-
 puniendi criminosos, videlicet raptos, & alijs
 tas, criminosos autem punire ad merum Imperium
 pertinet, juxta l. 3. in *prin. ff. de jurisdic. om. iud.*
 id tamen ex hoc c. minimè evincitur. Nam Rex
 ciliæ delegans, quamvis S. Pontificem, ratione
 tanquam Dominum recognoscat, *Clen. 2. de*
 re *judic.* in cæteris tamen Impetij jura impo-
 bet, nec Imperatori subest, sed idem potest
 perator: ideoque nil mirum, si delegare possit
 quæ meri, & mixti sunt Impetij, *Abbat. in cit. c.*

episcopatu. n. 2. & ejus Glossator ibid. lit. D. Mascard. lib. 1. de arbit. Judic. g. 74. n. 45. & 46. An autem causae criminales, etiam quae ad merum Imperium pertinent, delegari possint de Jure Canonico, huc non spectat, de quo dictum est lib. 1. Tit. 29. sec. 3. §. 2.

XLV. Notandum tertio. Potest Judex Ecclesiasticus, ob delicta infligere poenam, etiam corporis afflictivam, nempe carceris, vel flagellorum, aut verberum, prout sumitur ex cit. c. In Archiepiscopatu. h. i. & ibi Abb. num. 4. & habetur etiam in c. 1. de calumniatoribus. imò etiam potest Ecclesia, seu Ecclesiasticus Praelatus imponere poenam sanguinis, dummodo non sit crudelis, & gravis, ut ait Hostiens. hic V. In vindictam sanguinis, vel dummodo non sit talis, ex qua timeatur periculum mortis, vel mutilationis, arg. c. Ad audientiam. 3. de crim. falsi, Alex. de Nevo in cit. c. In Archiepiscopatu, in Gl. ad Abbat. h. i. lit. F.

Notandum quarto. Potest Judex, etiam delegatus, poenam capitalem, sive ultimi supplicii commutare in poenam pecuniariam, vel aliam temporalem aut corporalem, nisi ex tali commutatione immineret scandalum, vel nulla iusta causa commutandi subesset, vel si ageretur viâ accusationis ad poenam legalem imponendam, tunc enim non potest fieri poenae commutatio, l. 3. C. Ne S. baptisma iteretur, Gl. in cit. c. In Archiepiscopatu. V. Pecuniaria potest, Ioan. Andr. ibid. n. 4. & Abb. n. 5. de quo alibi.

XLVI. Notandum quinto. Quando in cit. c. In Archiepiscopatu. h. i. dicitur, quod existentes sub jurisdictione Archiepiscopi seu Metropolitanì, ab ipso, vel aliis Episcopis possint puniri propter crimen rapinæ, & sodomiae, id communiter intelligunt Interpretes de jurisdictione spirituali ipsius Archiepiscopi, vel aliter Episcopi, ex commissione tamen ipsis facta à Rege, nam si temporalem jurisdictionem Episcopus ibi haberet, id faceret jure suo proprio, Hostiens. hic V. In jurisdictione, & Ioan. Andr. n. 4. Verum Abb. ibid. n. 7. contrarium tenet, quod Episcopi Satracenos hos existentes in Diocesi eorum, poterant jure proprio punire, poenâ etiam corporali, & ex vi jurisdictionis suae spiritualis, & ordinariae, & non tantum ex delegata à Rege, quia Ecclesia habet jurisdictionem in infideles peccantes contra legem naturae, ut docet Innocent. in c. Quod super his. 8. de voto. n. 4. quia cum Deus tales criminosos puniverit, Genesis c. 19. videtur, quod etiam Vicarius ipsius, nempe Papa, alique Praelati Ecclesiastici id possint, ita ut & Judex Ecclesiasticus, & secularis, possit cognoscere de tali crimine, sitque inter eos locus praeventioni, quamvis de facto non soleant Praelati exercere talem jurisdictionem, & ideo fortè in casu cit. c. In Archiepiscopatu. recipiebant delegationem à Rege, etiam alias jure proprio punire poterant.

Notandum sexto, in casu cit. c. In Archiepiscopatu, non poena capitalis, quae non poterat ab Episcopis imponi, sed alia duplex poena praecipitur imponi criminosis illis, videlicet pecuniaria, & flagellorum, idque in supplementum poenae capitalis, cum aliis plures poenae, ob idem delictum, infligi non possint, c. At si Clerici. 4. in fine de Iudiciis, nempe si una poena sit sufficiens, aliâ secus, Alexander de Nevo hic addit, ad Abbatem in fine lit. C.

Tomus F.

Notandum septimò. Quando causa delegata, sive civilis, sive criminalis, non potest expediri à Judice delegato, tunc remittenda est ad delegantem, c. fin. de sent. & re judic. unde in cit. c. In Archiepiscopatu mandat Papa, ut si ob crimen imponenda sit poena mortis, vel mutilationis, quam Praelati Ecclesiastici infligere non possunt, ea poena reserve-tur Principi deleganti, Ioan. Andr. hic n. 2. V. Vindictam.

SECTIO II.

DE INCENDIARIIS, ET VIOLATORIBUS Ecclesiarum, quae est altera pars Rubricae hujus Tituli.

§. I.

De Incendiariis, eorumque poenis.

Altera pars Rubricae hujus Tituli est de Incendiariis, & violatoribus Ecclesiarum, de prioribus hoc §. De Posterioribus §. seq. agemus.

XLVII. Queritur primò, quis sit & dicatur Incendiarius? Resp. is propriè, qui datâ operâ, sive sciens & prudens, appposito igne, incendit civitatem, domum aut praedium, aliudvè aedificium, sive urbanum, sive rusticum, aut segetes, vel similia aliena, studio, sive dolo malo, ex odio aut vindicta: vel qui ad hoc mandatum, auxilium vel consilium scienter dedit, c. Pessimam. 32. caus. 23. q. 8. c. Cum devotissimam. 8. caus. 12. q. 2. c. Si quis domum. 6. de injuriis. Non igitur est incendiarius ille, qui propriam domum, vel segetem incendit, quamvis peccet abutendo re sua: neque qui alienam domum, vel aliam rem incendit, auctoritate, vel mandato ejus, qui potestatem habet indicendi bellum: neque qui casu, vel ex negligentia; quamvis enim teneatur ad interessè, & damnum reparandum, c. ult. de injuriis: non tamen tenetur poenâ incendiarii, nisi fuerit tam lata culpa, ut dolo sit proxima, l. pen. ff. de incendio, Hostiens. in summa h. i. Rubr. de Incendiariis. n. 1. Silvest. V. Incendiarius. n. 1.

XLVIII. Queritur secundò. Quâ poenâ sit afficiendus Incendiarius? Resp. primò, secundum leges civiles, qui in civitate, datâ operâ, incendium fecerit, si in humiliore loco existens sit, bestiis subijcitur: si in aliquo gradu, capite punitur, aut in Insulam deportatur, l. ult. in fine ff. de incendio & c. ubi Gl. fin. addit, aut igne concrematur. Qui verò alibi (puta in villis, vel castris) aedes, acervumvè frumenti juxta domum positum combusserit, vincit verberatusque igni necari jubetur, si modò sciens prudens, que id commiserit (& humilis conditionis fuerit, Hostiens. in summa hic n. 9.) si autem negligentia suâ, hoc fecit, aut noxiam, id est, damnum sarcire jubetur, aut si minus idoneus fuerit, levius castigatur (quia corpore punitur, qui non potest in ære, Gl. marg. ibid. lit. D.) appellatione autem aedium omnes species aedificii continentur, ita habetur in l. Qui aedes. 9. ff. eodem: postea verò in l. Capitalium. 28. §. Incendiarii. ff. de poenis, statutum est, ut Incendiarii capite puniantur,

Hh 2

diarii tradit Covarr. l. 3. resol. c. 3. n. 7. siue fuerint incendiarii Ecclesiarum, siue aliarum rerum non sacrarum, de quo plura dicta sunt supra l. 3. Decret. tit. 28. §. 7. n. 76.

LIII. Notandum quartò. Ex hoc cap. in fine & illis verbis, ut sic à peccato valeat liberari, colligunt plures DD. quòd defunctus non liberatur à peccato, si ejus hæredes omittunt, vel negligunt restituere, quia tenentur exonerare conscientiam defuncti, & solvere ejus debita, ac damna ab eo illata rescire, alioquin non potest liberari à pœnis purgatorii. Verùm nulla restitutio fit in purgatorio, sed solum in hac vita, vel ab ipso debitore vivente, vel ab ejus hæredibus, ex mandato ipsius; satisfactio verò pro pœnis peccatorum fit in purgatorio. Quare falsum est, restitutionem, quæ fit ab hæredibus, liberare animam defuncti à purgatorio, vel animas ibi retineri, donec restitutio fiat ab hæredibus: alij sequeretur, defunctum nunquam liberari à pœnis purgatorii, si hæredes nunquam restituerent, quod est absurdum, quia pateretur quis pro ea culpa, quæ jam nullo modo est in sua libera potestate. Itaque vel defunctus è vita decedens præcepit suis hæredibus, ut debita solvant, & damna illata resciant: & tunc etiam si hæredes omittant aut negligant restituere, liberabitur à purgatorio, nec ulterius in eo detinebitur, quàm pro pœna pro aliis culpis debita, & pro negligentia sua in restituendo satisfecerit. Contra verò si debitor culpabiliter neglexit restituere, nec etiam hæredes decedens jussit restituere, cum haberet, unde solveret, etiam si hæredes restituant, ipse non liberabitur à pœnis inferni, ad quas damnatus est propter peccatum, & omissionem restitutionis faciendæ; Navarr. in Man. c. 27. n. 68. §. Quæstio, Sayrus in clavi regia l. 10. tract. 1. §. 2. n. 6. & Barbos. in Collect. in cit. c. In litteris. n. 4. Ex quo sequitur, quòd prior lectio in singulari non valet, quod refertur ad defunctum, sit mendosa, & legi debeat, in plurali valeant, ut scilicet hæredes, solvendo debita, vel restituendo damna à defuncto illata, à peccato negligentie in restituendo liberentur: nam ipse defunctus jam per confessionem, vel contritionem à peccatis fuit liberatus, si præcepit, ut hæredes restituerent. Quòd si legatur in singulari, & verbum valeat, referatur ad defunctum, id intelligi debet de auxilio, vel suffragio, quod tribuitur accidentaliter, & prodest defuncto per preces creditorum, vel pauperum, quibus restitutio est facta, Navarr. & Sayrus locis citatis.

§. II.

De violatoribus Ecclesiarum, & eorum pœnis.

LIV. Queritur, quinam sint, & dicantur

violatores Ecclesiarum, & quâ pœnâ sint afficiendi? Resp. violatores hic propriè dicuntur, qui Ecclesias, vel alia loca Religiosa, & pia, violenter effringunt, easque spoliant, in quos decreta est pœna excommunicationis in c. Canonica. 107. caus. 11. q. 3. c. Omnes. §. & c. Quisquis. 21. §. Si quis domum caus. 17. q. 4. & præcipue in c. Conquesti. 22. de sent. excomm. eamque ipso jure incurri, tenet Gl. ibid. V. Excommunicatos, & alii Interpretes communiter apud Suar. dis. 22. de censur. sec. 2. num. 6. Idque satis apertè colligitur ex illis verbis, excommunicatos nuntietis, quæ verba propriè supponunt, jam excommunicationem ab ipso jure latam esse, eamque ab homine, seu Judice publicandam, ut etiam explicat Suar. c. l. n. 10. ubi num. 12. ait, non sufficere ad hanc excommunicationem incurrandam solam effractionem, quamvis violentam, sed accessse esse, ut sequatur aliqua spoliatio Ecclesiæ, & ut eo fine fiat per furtum, siue per aliam gravem læsionem illatam in bonis, seu rebus Ecclesiæ: sicuti vice versâ, neque sufficit, si spoliatio, etsi gravis, fiat sine contrafractione; alij verò Sacrilegi violatores Ecclesiarum, citra contrafractionem, & spoliationem, ut si quis furetur calicem ex Ecclesia, sine violenta contrafractione, non incurrunt, ipso facto, excommunicationem, sed sunt excommunicandi, Gl. in cit. c. Conquesti. V. Excommunicatos, Suar. cit. sec. 2. num. 6. & constat ex c. ult. de furtis, & ex c. Conquestus. 16. de foro compet. Ubi dicitur: in valores Ecclesiæ, tanquam Sacrilegos, anathemati, ulque ad congruam satisfactionem, supponendos esse: non ergo sunt ipso jure excommunicati, sed per sententiam excommunicandi, ut etiam dictum lib. 2. Decret. tit. 2. n. 140. not. §. At verò violare Ecclesiam, vel res ejus, violenter confringendo, & spoliando, est gravius delictum, & sacrilegium, ideòque gravius etiam puniendum.

L V. Præterea non tantum violenti raptores, sed etiam Ecclesiarum violatores, si manifestè fuerint deprehensi, non debent admitti ad penitentiam, nisi prius damna resciant, vel de iis reparandis caveant: qui si sani satisfacere per contumaciam nolint, nec cautionem securam præstare velint, postea in articulo mortis constituti, si eam præstare nequeant, ad penitentiam quidem admittuntur, Clericis tamen prohibitum est eorum interesse sepulturis, aut elemosynam ab iis accipere, sub pœna depositionis ab Ordine, & privatione beneficiorum, prout etiam de raptoribus statutum est in c. Supereo. 2. h. t. de quo pluribus actum supra num. 35. & 2. seqq. h. t.

